

Сушко Павло Миколайович,
аспірант кафедри продюсерства
аудіовізуального мистецтва та виробництва.
Київський національний університет театру,
кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого,
Київ, Україна

Pavlo Sushko,
Postgraduate student of the Audiovisual Art
Production and Productions Department.
I. K. Karpenko-Karyi Kyiv National
Theatre, Cinema and Television University,
Kyiv, Ukraine

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ПРОДЮСЕРІВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. *Мета статті* – виявлення і аналіз ключових проблем функціонування системи підготовки продюсерів в Україні, а також визначення перспектив модернізації зазначеної системи з урахуванням сучасних тенденцій розвитку аудіовізуальної сфери. **Методологія дослідження.** Для дослідження основних проблем і перспектив модернізації системи підготовки продюсерів у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва використано системний і порівняльний підходи, проблемно-аналітичний аналіз, а також методи наукового аналізу, порівняння і узагальнення. **Наукова новизна** дослідження полягає в тому, що запропоновано організаційно-правові заходи модернізації підготовки продюсерів в Україні, які передбачають розвиток майданчиків для обміну досвідом між індустрією, викладачами та студентами, посилення міжнародної співпраці, оновлення переліку професій спеціальностей, розширення програм стажувань, збільшення обсягу та підвищення ефективності практичних занять для студентів як творчих, так і технічних спеціальностей, впровадження кращого зарубіжного досвіду. Доведено, що вищезазначені заходи загалом сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності українських продюсерів на міжнародному ринку та забезпечать їхню ефективну інтеграцію в сучасне професійне середовище. **Висновки.** Показано, що вітчизняна система підготовки продюсерів аудіовізуального мистецтва та виробництва стикається з низкою проблем (деякі з них мають об'єктивний характер – російсько-українська війна, трансформація ринку праці тощо, деякі – суб'єктивний, зокрема йдеться про позицію окремих представників сфери креативних індустрій, існування неформальних практик), ключовими з яких є часткова невідповідність освітніх програм сучасним вимогам, недосконалість нормативно-правової бази, розрив між теоретичною підготовкою та практичною діяльністю, брак фінансування та ресурсів, відтік кадрів через російсько-українську війну тощо.

Ключові слова: аудіовізуальна сфера, аудіовізуальне мистецтво та виробництво, продюсер, продюсування, сфера креативних індустрій, підготовка спеціалістів, модель підготовки.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. У сучасних умовах розвитку креативної індустрії в Україні підготовка кваліфікованих продюсерів набуває особливої актуальності. Це пов'язано як з інтеграцією нашої країни у євро-

пейський політико-економічний і культурно-гуманітарний простір, так і з тим значенням, яке креативні індустрії відіграють у формуванні та розвитку модерної української нації. Останнє безпосередньо впливає на здатність активно та ефек-

тивно протидіяти російській агресії, яка триває впродовж останніх десятиліть і значною мірою стосувалася й культурно-мистецького простору. Виходячи з цього, роль продюсера суттєво зростає, оскільки йдеться не лише про суто професійні, а й державотворчі функції.

Водночас, наявна сьогодні в Україні модель підготовки продюсерів в аудіовізуальній сфері частково не відповідає вимогам сучасного ринку, що, у свою чергу, створює численні виклики як для навчальних закладів і майбутніх фахівців, так і кіноіндустрії загалом. Виходячи з цього, доцільно зосередитися на організаційно-правових механізмах модернізації підготовки продюсерів в Україні, акцентуючи увагу на проблемах і перспективах цього процесу.

Мета статті полягає у виявленні й аналізі ключових проблем функціонування системи підготовки продюсерів в Україні, а також визначенні перспектив модернізації зазначеної системи з урахуванням сучасних тенденцій розвитку аудіовізуальної сфери.

Аналіз сучасних досліджень і публікацій. Дослідженню проблем і перспектив модернізації підготовки продюсерів в Україні присвячені праці вітчизняних дослідників: А. Алфьорової, З. Алфьорової, О. Безгіна, О. Безручка, С. Волкова, І. Зязюна, Р. Росляка; осмисленню філософії культурно-мистецької освіти – І. Кузнецової та інших.

Сучасним проблемам управління вищою освітою, у тому числі особливостям вітчизняної підготовки фахівців у сфері культури та мистецтва, присвячені праці І. Кочарян. Історіографія питання висвітлювалась у дослідженнях Л. Брюховецької, І. Зубавіної, В. Миславського, Г. Погребняк, М. Ткаченко, Є. Ємельянова.

Діяльність продюсера та специфіку становлення професії у французькій та американській моделі продюсерства розглядали О. Мусієнко, О. Стогній тощо.

Водночас, слід зазначити, що до сьогодні ще суттєво бракує комплексних наукових досліджень, присвячених саме виявленню проблем і перспектив модернізації підготовки продюсерів в Україні, що й обумовлює актуальність представленого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні система підготовки продюсерів аудіовізуального мистецтва та виробництва в Україні зіштовхується із низкою викликів і проблем. Деякі з них

мають об'єктивний характер (російсько-українська війна, трансформація ринку праці тощо), деякі – суб'єктивний (позиція окремих представників сфери креативних індустрій, існування неформальних практик). Аналіз наукових та аналітичних джерел, дані соціологічних досліджень, а також позиції представників професійної спільноти, дає змогу виокремити ключові проблеми вітчизняної системи підготовки продюсерів аудіовізуального мистецтва та виробництва, а саме: 1) певний розрив між освітніми програмами, які розробляють вищі навчальні заклади, та потребами роботодавців, спричинений нездатністю останніх адекватно сформулювати свої запити та вчасно адаптуватися до новітніх викликів і потреб ринку; 2) недосконала нормативно-правова база, що регулює процес підготовки продюсерів та їх подальшу практичну діяльність. Це створює суттєві перешкоди для працевлаштування випускників та їх ефективної інтеграції у професійне середовище; 3) відсутність тісної й ефективної співпраці між навчальними закладами та кінокомпаніями, що суттєво обмежує можливості студентів щодо проходження стажувань і практики; 4) відтік підготовлених кадрів через повномасштабне російське вторгнення. Чимало кінематографістів стали до лав Збройних Сил України або виїхали за кордон, що створило додаткові труднощі для індустрії, яка вже потерпає через дефіцит кваліфікованих спеціалістів. Це у свою чергу актуалізує необхідність підготовки нових кадрів і посилення відповідної підтримки як з боку держави, так і бізнесу; 5) дещо застаріла матеріально-технічна база, а також проблеми фінансового забезпечення (недостатнє фінансування й обмежений доступ до ресурсів є традиційною проблемою вітчизняної освітньої системи загалом (Квецко & Марусик, 2023).

Розглянемо й проаналізуємо детальніше вищезазначені проблеми. Сьогодні, на думку вітчизняних дослідників, ключовою проблемою в підготовці фахівців в Україні є невідповідність системи освіти потребам національної економіки та суспільства. Так, згідно зі звітом Світового банку «Дослідження сфери освіти в Україні. До більшої результативності, справедливості та ефективності», система підготовки кваліфікованих кадрів не відповідає вимогам ринку праці (Gresham & Ambasz, 2019, EP). На думку українських науковців В. Сидоренка та В. Кулішова, причина полягає передусім «...у відсутності налагодженої схеми

партнерських зв'язків між бізнесом, роботодавцями, ринком праці й закладами освіти» (Сидоренко, Кулішов & Торба, 2023, с. 1-15). Певним чином це стосується й аудіовізуальної сфери, однак проблема тут радше у нездатності роботодавців чітко сформулювати перелік своїх очікувань і вимог, а також певній консервативності професійної спільноти, яка (на відміну від системи освіти) вкрай повільно впроваджує інновації.

Вчені-мистецтвознавці О. Квецко та Н. Марусик слушно зазначають, що «важливим є партнерство з різними секторами, починаючи від державних інституцій і закінчуючи приватним сектором та громадськістю. Комплексний підхід, що враховує потреби ринку праці, технологічний прогрес та культурні цінності, сприятиме створенню стійкої системи мистецької освіти» (Квецко & Марусик, 2023, с. 141-146). Однак це потребує зусиль з боку усіх сторін, передусім – приватного сектору та, частково, громадськості, які виступають своєрідним «замовником» освітніх послуг. Оскільки активність останніх у зазначеній сфері залишає бажати кращого, ринок праці в Україні, як загалом, так і в аудіовізуальній сфері, характеризується браком фахівців з релевантними навичками, необхідними для задоволення економічних і соціокультурних викликів, що постали перед державою. Водночас різноманітні дослідження, зокрема звіти Світового банку «Навички для сучасної України» фактично перекладають відповідальність на систему освіти, яка, як зазначається, по-перше, впроваджує ринково орієнтовані реформи дуже повільно, по-друге, їй бракує гнучкості та стандартів якості. Це відбувається через те, що у подібних дослідженнях переважно опитують роботодавців, які вважають, що освітня система «не готує достатньої кількості фахівців з практичними навичками, необхідним рівнем знань та актуальними компетенціями» (Сидоренко, Кулішов & Торба, 2023). Як наслідок, на їх думку, необхідні навички розвиваються переважно «в процесі неформального і формального навчання, а також під час професійної підготовки на робочому місці» (Сидоренко, Кулішов & Торба, 2023). Водночас, позиція представників освітньої спільноти, як правило, взагалі не представлена у подібного роду дослідженнях.

Безперечно, вищезазначені фактори значною мірою характерні й для системи підготовки продюсерів в Україні загалом. Але слід зауважити,

що проблеми та перспективи розвитку системи підготовки продюсерів аудіовізуального мистецтва та виробництва в Україні мають і свою «професійну» специфіку.

Зокрема, проблема якості освітніх програм у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва не зводиться виключно до науково-освітньої складової (з нею якраз проблем немає, адже всі програми вчасно оновлюються або змінюються відповідно до новітніх викликів і запитів). Водночас, значним залишається розрив між підготовкою продюсерів та їх безпосередньою практичною діяльністю, що найбільш помітно у контексті реалізації міжнародних проєктів. Втім, зазначена проблема успішно долається шляхом створення креативного середовища в університетах і міждисциплінарної інтеграції, які дають можливість формувати гармонійно розвинену особистість, що, у свою чергу, є невід'ємною якістю успішного та затребуваного фахівця у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва (Alforova, Norevalov, Marchenko, Kotlyar & Hrubych, 2021, EP).

Разом з тим, на нашу думку, не слід забувати про те, що процес розробки та зміни програми навчання займає певний час. І тут варто нагадати, що саме в 2021 році в КНУТКіТ імені І. К. Карпенка-Карого була сформована кафедра продюсерства аудіовізуального мистецтва та виробництва – базовий підрозділ Університету в структурі Інституту екранних мистецтв, яка створена з метою посилення якості підготовки професійних кадрів за освітньо-професійним програмами «Організація кінотелевиробництва» та «Продюсерство з аудіовізуального мистецтва та виробництва» відповідно до європейських стандартів. Впровадження останніх, що цілком природно, потребує не лише відповідних зусиль, а й часу.

Безумовно, сучасна система кіноосвіти в Україні потребує певної модернізації, зокрема, активнішого впровадження міжнародних практик, актуалізації навчальних програм, створення механізмів співпраці з індустрією, а також оновлення переліку професій. Такі зміни допоможуть підвищити конкурентоспроможність українських фахівців на міжнародному ринку та забезпечать їх ефективну інтеграцію в сучасне професійне середовище.

При цьому ми погоджуємось із думкою дослідників, що «основою сучасної інноваційної професійної освіти має бути підготовка фахівців для роботи в майбутньому для потреб економі-

ки країни, прогнозування затребуваних на ринку праці компетентностей і часткових кваліфікацій, навичок soft і hard skills та сфер діяльності, компетенцій для повоєнного відновлення України» (Сидоренко, Кулішов & Торба, 2023, с. 1-15).

Одна із вищезазначених проблем та шляхи її вирішення ґрунтовно проаналізована вітчизняною науковицею З. Алфьоровою, яка звертає увагу на нові комунікативно-освітні стратегії діджиталізованого навчання змішаного типу. Такі стратегії спираються на принципи мережевого спілкування та навчання, ризомного за своєю суттю, коли «"вертикаль" "педагог – учень" замінюється на "горизонталь" "учень – педагог – учень"». При цьому дуальність такого навчання, урахування індивідуальної траєкторії навчання здобувачем освіти, запрограмована новітніми нормативними актами мистецької освіти, реалізується як через онлайн-платформи, так і через літні освітні резиденції, які активно на сьогодні підтримує Український культурний фонд» (Алфьорова, 2021, с. 140-147).

Як бачимо, ключові проблеми кіноіндустрії залишаються актуальними й досі. Для їх вирішення, на нашу думку, важливим є діалог між державою, кіноіндустрією і системою освіти. Кожна з цих сфер робить свій внесок і взаємодіє з іншими для забезпечення якісної та сучасної освіти продюсера аудіовізуального мистецтва та виробництва (рис. 1).

Рис. 1. Взаємодія держави, кіноіндустрії та системи освіти у підготовці продюсерів аудіовізуального мистецтва та виробництва

У зазначеній взаємодії держава відіграє провідну роль у розвитку продюсерської освіти через створення та впровадження відповідної нормативно-правової бази. Вона визначає стандарти освіти, регулює акредитацію навчальних закладів і встановлює вимоги до програм і кваліфікацій продюсерів. Державна підтримка може забезпе-

чити фінансову допомогу у створенні сучасних навчальних програм, обладнання та інфраструктури для підготовки продюсерів.

Так, у Закон України про «Про вищу освіту» (2014) був «уведений концепт «мистецька освіта», який виокремив цей сегмент сфери освіти як особливий. До цього сегменту була віднесена освіта в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва (спеціальність 021). Під проводом НМК МОН України у 2019 р. були затверджені Стандарти вищої освіти першого та другого рівня (бакалавр та магістр), зараз експертизу проходить Стандарт молодшого бакалавра з цієї спеціальності. Паралельно до процесу стандартизації, зі створенням Національного агентства з якості вищої освіти розпочалися процеси акредитацій освітньо-професійних програм з цієї спеціальності з метою підвищення якості підготовки кадрів для галузі» (Алфьорова, 2021, с. 140-147).

Водночас, як зазначають науковці, сьогодні «наукового осмислення та довгострокового планування подальших кроків у реформуванні в аудіовізуальній освіті в Україні немає. Довгострокове планування реалізації реформ потребує не тільки вибудовування "вертикалі" управлінсько-організаційного характеру для контролю над якістю освіти в цій сфері, але глибокого дослідження основних тенденцій у зміні ринку праці, освітніх потреб у цій галузі та, відповідно, усього спектра проблем власне ринку освітніх послуг з цієї спеціальності» (Там само).

У свою чергу кіноіндустрія є ключовим гравцем у формуванні програми підготовки продюсерів. Це може бути здійснено через партнерство з навчальними закладами та активну участь фахівців кіноіндустрії у процесі навчання. Відгуки, рекомендації та фахові знання від практиків-продюсерів допомагають студентам отримати реальні уявлення про вимоги й потреби галузі. Крім того, стажування, майстер-класи і співпраця з кіностудіями та продюсерськими компаніями можуть забезпечити студентам практичний досвід і зв'язки в кіноіндустрії.

Нарешті, система освіти відіграє ключову роль у навчанні та підготовці продюсерів. Вона розробляє та забезпечує навчальні програми, курси та ресурси, необхідні для формування комплексних знань і навичок у майбутніх продюсерів. Система освіти також впроваджує інноваційні методи навчання, включаючи практичні справи,

проекти та колективну роботу, що допомагають студентам розвивати свої творчі, аналітичні та керівницькі навички. Вітчизняні науковці звертають особливу увагу на розвиток проєктно-орієнтованого навчання. Як наслідок, «діюча система підготовки кадрів у творчих майстернях була доповнена системою проєктів, де студенти не лише відпрацьовують свої професійні навички та вміння, а й занурюються в середовище, наближене до реалій кіно- та телеіндустрії. Запропонований проєктний підхід ґрунтується на таких принципах: спільне виконання завдань у творчих групах, за складом, наближеним до реального кіно- та телевиробництва; проєктне виконання практичної роботи» (Alforova, Horevalov, Marchenko, Kotlyar & Hrubych, 2021, EP).

Крім того, співпраця між системою освіти та кіноіндустрією дає змогу студентам отримати практичний досвід через стажування, професійні практики та профорієнтаційні програми.

Разом з тим, «такі сфери навчальної діяльності, як практичні заняття, стажування (практика) і міжнародні обміни, схоже, не дуже ефективно розвинені й потребують вдосконалення (наприклад, розширення можливостей міжнародної професійної взаємодії на базі освітнього закладу, збільшення кількості й покращення змістовного, профільного наповнення практичних занять, забезпечення закладами ширших можливостей для практики студентів, розвиток можливостей спілкування студентів із представниками сучасної індустрії)» (*Оприлюднено результати системного дослідження кіноосвіти*, 2021, EP).

Узагальнюючи, зазначимо, що діалог між державою, кіноіндустрією і системою освіти є важливим для підготовки продюсерів, оскільки він допомагає врахувати потреби і вимоги кіноіндустрії, забезпечує актуальність навчальних програм і практичний досвід студентів. Цей діалог також сприяє модернізації й оновленню продюсерської освіти, що надає студентам можливість отримати комплексну й актуальну підготовку для успішної кар'єри в кіноіндустрії.

Не менш важливим є визначення перспективних напрямів модернізації підготовки продюсерів в Україні, які, передусім, мають базуватися на врахуванні практичної складової як під час, так і після навчання. Так, голова Асоціації кіноіндустрії України Дмитро Суханов переконує, що «створення майданчика для обміну досвідом між індустрією,

викладачами та студентами в рамках кіноосвіти в Україні є кроком у модернізації цієї галузі. Такий майданчик може використовувати інші форми, як кінокампус або іншу форму державно-приватного партнерства, або ж представництво промисловості в наглядових радах навчальних закладів. Наприклад, ідея коворкінгу на базі Київського національного університету театру, кіно та телебачення імені Карпенка-Карого, може стати прекрасним прикладом такого майданчика. Таке місце, де студенти можуть збиратися, дивитися фільми, запрошувати лекторів і взаємодіяти з професіоналами кіноіндустрії, створювати сприятливу атмосферу для обговорення трендів, обміну досвідом та навчання» (Дмитро Суханов, 2021, EP).

На його думку, «цей майданчик повинен мати незалежний статус від керівництва вишу і функціонувати під керівництвом студради або аналогічної організації. Це дозволяє забезпечити незалежність та вільний обмін ідеями між усіма учасниками процесу. Важливо зазначити, що формат та організація майданчика для обміну досвідом вирішується кожним навчальним закладом окремо, враховуючи його потреби, можливості та специфіку. Головна мета у створенні зручної платформи, де студенти, викладачі та представники кіноіндустрії безкоштовно зустрічаються, спілкуються та обмінюються досвідом» (Дмитро Суханов, 2021, EP).

Водночас вважаємо, що утворення та функціонування таких спільних майданчиків можливе саме завдяки механізму державно-приватного партнерства, що сприятиме розвитку студентів, оновленню навчальних програм із залученням практиків кіноіндустрії тощо.

Підсумовуючи, зазначимо, що, на нашу думку, для досягнення успішного обміну досвідом між індустрією, викладачами та студентами важливо врахувати декілька аспектів, які сприятимуть ефективному функціонуванню такого майданчика.

По-перше, залучення кращих представників кіноіндустрії до наглядових рад або консультативних органів навчальних закладів забезпечить прямий контакт із професіоналами. Це дає змогу студентам і викладачам отримувати актуальну інформацію про тренди, виклики та можливості в галузі. Також важливим є те, що члени наглядової ради можуть «організувати вивчення передового досвіду підготовки фахівців театрального мистецтва, кіномистецтва і телебачення в інших закладах вищої осві-

ти, освітніх та наукових установах, організаціях, надавати рекомендації Вченій раді та керівництву Університету щодо його поширення в практичній діяльності підрозділів Університету» (*Положення про наглядову раду...*, 2020, EP).

По-друге, забезпечення співпраці між іншими навчальними закладами, які мають спеціалізацію в різних галузях кіноіндустрії, дають можливість створити майданчик, де можна обмінюватися знаннями та досвідом між різними сферами.

По-третє, запрошення відомих фахівців і досвідчених професіоналів для проведення лекцій, семінарів і майстер-класів дає студентам можливість навчатися від кращих представників галузі. Адже такі зустрічі сприяють обміну практичними знаннями та розвитку мережі професійних контактів.

По-четверте, організація програми стажування, міжнародних обмінів і резиденції для студентів у кінокомпаніях та продюсерських студіях дасть їм змогу отримати практичний досвід роботи на реальних проектах та впроваджувати отримані знання на практиці. Наприклад, саме так робиться в Британській кіноакадемії (BAFTA), яка пропонує програми підтримки для молодих кінематографістів, включаючи резиденції та стажування за кордоном чи в Американському інституті кіномистецтва (AFI) та Університеті Південної Каліфорнії (USC), які пропонують студентам можливість проходити стажування у великих кінокомпаніях, що дає можливість студентам отримувати реальний досвід і контакти в індустрії.

По-п'яте, створення програми професійного наставництва, де викладачі та студенти мають можливість працювати під керівництвом досвідчених професіоналів з кіноіндустрії, сприяти передачі цінного досвіду, особистісному та професійному зростанню молодих продюсерів, а в перспективі й працевлаштування.

Реалізація представлених ідей і підходів сприятиме успішному обміну досвідом між індустрією, викладачами та студентами в рамках кінокампусу для продюсерів. Важливо створити стимулююче середовище, де студенти мають можливість зустрічатися з професіоналами галузі, отримувати актуальну інформацію, вдосконалювати свої навички та збагачувати свої знання.

Існування такого майданчика сприятиме зміцненню зв'язків між академічними закладами та кіноіндустрією, розвитку креативності, інновацій і підприємництва в кіносфері. Крім того, взаємодія

між студентами, викладачами та професіоналами створює умови для зростання нового покоління кінофахівців, зокрема продюсерів, які будуть готові до сучасних викликів і можливостей у кіноіндустрії. На нашу думку, реалізація такого майданчика може відрізнятись для кожного навчального закладу, а рішення щодо конкретних деталей і формату має бути покладено на керівництво навчального закладу та студентської ради. Дискусії, забезпечення відкритості, співпраці та регулярного обміну інформацією між усіма сторонами є ключовими елементами успіху в розвитку кінокампусу.

Крім того, оскільки підготовка продюсерів здійснюється на основі міждисциплінарного підходу, на нашу думку, формальна освіта у досліджуваній галузі має охоплювати більший спектр професій, що сприятиме, по-перше, підвищенню загальної якості навчання, по-друге, залученню ширшого кола фахівців і потенційних абітурієнтів, по-третє, ефективному поєднанню теорії та практики. Це підтверджують і результати емпіричних досліджень, згідно з якими сьогодні «кіногалузі не вистачає цілого прошарку фахової передвищої освіти, де могли б отримати освіту такі фахівці: другий режисер, сценарист-супервайзер, лінійний продюсер, гафер, освітлювач, фокус-пулер, оператор стедикаму і крана, механік камер, директор виробництва і локейшн-менеджер. Більшості цих професій не існує навіть на рівні класифікатора» (*Оприлюднено результати системного дослідження кіноосвіти*, 2021, EP).

Дослідниця З. Алфьорова вбачає, що «ще одним шляхом продовження реформування аудіовізуальної освіти в умовах турбулентності, стає розуміння того, що при поступовому зростанні в Україні проценту фрілансерів у цій галузі, система змішаної профільної освіти повинна стати більш універсалізованою та індивідуалізованою. Оскільки сучасний фрілансер не тільки продюсер або режисер тощо» (Алфьорова, 2021, с. 140-147).

Відповідно правильно було б давати потенційним абітурієнтам чітке розуміння кар'єрного зростання та опанування суміжних професій впродовж навчання, що є важливою складовою процесу підготовки продюсерів. Зокрема, «загалом оптимальним терміном для профільної мистецької освіти було б у середньому 3 роки, для фахової передвищої 2 роки, для вищої – 4 або 5 років» (*Оприлюднено результати системного дослідження кіноосвіти*, 2021, EP). Це цілком слушна пропози-

ція, яку потрібно довести до рівня конкретних рекомендацій та інкорпорувати у оптимальну модель підготовки продюсерів у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва.

Нарешті, вкрай важливо наголосити і на впровадженні кращого зарубіжного досвіду розглянутих європейських шкіл, а саме – стажування на кіностудіях та участі у кінофестивалях. Посилення співпраці між навчальними закладами та кінофестивалями, студіями та проєктами дає змогу студентам отримати можливість реалізовувати свої проєкти, брати участь у зйомках і практикувати свої навички в реальних умовах. Німецька кіношкола HFF Мюнхен активно співпрацює з кіноіндустрією, надаючи студентам можливість брати участь у зйомках реальних кінопроєктів. Це дає їм змогу отримати практичний досвід і налагодити контакти з професіоналами. Програми включають регулярні майстер-класи та семінари за участю відомих продюсерів і режисерів.

Програми навчання в США часто включають в себе практичні проєкти, де студенти працюють над реальними кінопроєктами під керівництвом досвідчених продюсерів. Національна школа кіно і телебачення (NFTS) у Великій Британії відома своїм підходом до міжнародної копродукції. Студенти мають можливість працювати над проєктами, які включають партнерів із різних країн, що допомагає їм розуміти тонкощі міжнародного співробітництва.

Французька кіношкола La Fémis приділяє велику увагу навчанню студентів щодо фінансових і правових аспектів продюсування. Це включає курси з фінансового планування, бюджету та укладання контрактів.

Таким чином, вкрай важливо включати елементи практичного навчання, стажувань, міжнародної копродукції, фінансової та правової підготовки, а також сучасних цифрових технологій у загальну систему підготовки продюсерів аудіовізуального мистецтва та виробництва в Україні. Це допоможе студентам отримати необхідні знання та навички, які потрібні для успішної кар'єри в сучасній кіноіндустрії. Водночас – імплементація зарубіжного досвіду у підготовку продюсерів в Україні, а саме програми стажувань і практики (США, Німеччина); фокус на копродукції та міжнародних проєктах (Велика Британія); фінансова та правова підготовка (Франція) суттєво підви-

щать якість освіти та підготовку висококваліфікованих кадрів.

Висновки. У представленому дослідженні визначено основні проблеми та виклики, з якими стикається система підготовки продюсерів аудіовізуального мистецтва та виробництва в Україні, а саме: часткова невідповідність освітніх програм сучасним вимогам; недосконалість нормативно-правової бази; розрив між теоретичною підготовкою та практичною діяльністю; застаріла матеріально-технічна база; проблеми фінансування та ресурсів; відтік кадрів через російсько-українську війну, що створює серйозні перешкоди для підготовки висококваліфікованих продюсерів.

Запропоновано організаційно-правові заходи модернізації підготовки продюсерів в Україні, зокрема: розвиток майданчиків для обміну досвідом між індустрією, викладачами та студентами; посилення міжнародної співпраці – розширення міжнародного обміну, участь у міжнародних проєктах і програмах для обміну найкращими практиками; розширення переліку професій спеціальностей, внесення до їх переліку професії лінійного продюсера, а також оновлення переліку професій у рамці кваліфікацій; розширення програм стажувань і резиденцій, а також збільшення обсягу та підвищення ефективності практичних занять для студентів як творчих, так і технічних спеціальностей (це надасть їм можливість на практиці випробувати та закріпити необхідні навички та знання); впровадження кращого зарубіжного досвіду – програми стажувань і практики (США, Німеччина); фокус на копродукції та міжнародних проєктах (Велика Британія); фінансова та правова підготовка (Франція).

Вищезазначені заходи сприятимуть не лише підвищенню конкурентоспроможності українських продюсерів на міжнародному ринку, а й забезпечать їхню ефективну інтеграцію у сучасне професійне середовище.

Джерела та література

- Alforova, Z. I., Horevalov, S. I., Marchenko, S. M., Kotlyar, S. V., & Hrubyach, K. V. (2021). Professional Training of Specialists in Audio-Visual Art: Problems and Prospects. *Journal of Higher Education Theory and Practice*. Nr 21(14). <https://doi.org/10.33423/jhetp.v21i14.4803>

- Gresham, J. & Ambasz, D. Ukraine – Resume Flagship 2019. Report: Overview (Ukrainian). Washington, D.C. : World Bank Group. <https://bit.ly/40vPe76>
- Алфьорова, З. І. (2021). Сучасні тенденції в аудіовізуальній освіті в Україні: необхідність продовження реформ. *Emerging Trends in Academic Research: Conference Proceedings of the 1st International Conference*, February 10-12. Dublin, Ireland, Primedia elaunch LLC. С. 140-147.
- Дмитро Суханов: Формальна кіноосвіта в Україні потребує реформування (30 жовтня 2021). *ГО «Детектор медіа»* : офіційний сайт. URL: <https://detector.media/community/article/193333/2021-10-30-dmytro-sukhanov-formalna-kinoosvita-v-ukraini-potrebuie-reformuvannya/>
- Квецко, О. & Марусик, Н. (2023). Проблеми та перспективи мистецької освіти в Україні. *Актуальні питання гуманітарних наук*, № 70 (1). С. 141-146. DOI:10.24919/2308-4863/70-1-20
- Оприлюднено результати системного дослідження кіноосвіти в Україні (10 листопада 2021). *Державне агентство України з питань кіно* : офіційний сайт. URL: <http://surl.li/gzaea>
- Положення про наглядову раду* Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого № 47-Д від 30 червня 2020 року. URL: <https://knutkt.edu.ua/wp-content/uploads/2024/04/Polozhennia-pro-nahliadovu-radu-2020.pdf>
- Сидоренко, В. В., Кулішов, В. С. & Торба, Н. Г. (2023). Інноваційні підходи до організації видів практик здобувачів вищої освіти в період воєнного стану. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. Вип. 5 (1). С. 1-15. DOI:10.37472/v.naes.2023.5110
- Gresham, J. & Ambasz, D. Ukraine – Resume Flagship 2019. Report: Overview (Ukrainian). Washington, D.C. : World Bank Group. <https://bit.ly/40vPe76> [in English]
- Alforova, Z. I. (2021). Suchasni tendentsii v audiovizualnii osviti v Ukraini: neobkhdnist prodovzhennia reform [Modern trends in audiovisual education in Ukraine: the need to continue reforms.]. *Emerging Trends in Academic Research: Conference Proceedings of the 1st International Conference*, February 10-12, 2021. Dublin, Ireland, Primedia elaunch LLC. P. 140-147. [in Ukrainian]
- Dmytro Sukhanov: Formalna kinoosvita v Ukraini potrebuie reformuvannia [Dmytro Sukhanov: Formal film education in Ukraine needs reform]. (30 zhovtnia 2021). *HO «Detektor media»* : ofitsiyni sait. URL: <https://detector.media/community/article/193333/2021-10-30-dmytro-sukhanov-formalna-kinoosvita-v-ukraini-potrebuie-reformuvannya/>
- Kvetsko, O. & Marusyk, N. (2023). Problemy ta perspektyvy mystetskoï osvity v Ukraini [Problems and prospects of art education in Ukraine]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, Nr 70 (1). P. 141-146. DOI:10.24919/2308-4863/70-1- 20. [in Ukrainian]
- Opryliudneno rezultaty systemnoho doslidzhennia kinoosvity v Ukraini [The results of a systematic study of film education in Ukraine have been made public]. (10 lystopada 2021). *Derzhavne ahentstvo Ukrainy z pytan kino* : ofitsiyni sait. URL: <http://surl.li/gzaea> [in Ukrainian]
- Polozhennia pro nahliadovu radu* Kyivskoho natsionalnoho universytetu teatru, kino i telebachennia imeni I. K. Karpenka-Karoho №47-D (30 chervnia 2020 roku) [Regulations on the Supervisory Board of the I. K. Karpenko-Karyi Kyiv National University of Theatre, Cinema and Television]. URL:<https://knutkt.edu.ua/wp-content/uploads/2024/04/Polozhennia-pro-nahliadovu-radu-2020.pdf> [in Ukrainian]
- Sydorenko, V. V., Kulishov, V. S. & Torba, N. H. (2023). Innovatsiini pidkhody do orhanizatsii vydiv praktyk zdobuvachiv vyshchoi osvity v period voiennoho stanu [Innovative approaches to the organization of types of practices of higher education students during martial law]. *Visnik Natsionalnoyi akademiyi pedagogichnih nauk Ukrayini*. Vup. 5 (1). P. 1-15. DOI:10.37472/v.naes.2023.5110. [in Ukrainian]

References

- Alforova, Z. I., Horevalov, S. I., Marchenko, S. M., Kotlyar, S. V., & Hrubykh, K. V. (2021). Professional Training of Specialists in Audio-Visual Art: Problems and Prospects. *Journal of Higher Education Theory and Practice*. Nr 21(14). <https://doi.org/10.33423/jhetp.v21i14.4803> [in English]

Pavlo Sushko

**Modernization of training of producers in Ukraine:
problems and prospects**

Abstract. Purpose. The purpose of the article is to identify and analyze the key problems of the functioning of the producer training system in Ukraine, as well as to determine the prospects for the modernization of the specified system, taking into account the current trends in the development of the audiovisual sphere. In the modern conditions of the development of the creative industry in Ukraine, the training of qualified producers is becoming particularly relevant. This is related both to the integration of our country into the European political-economic and cultural-humanitarian space, and to the importance that creative industries play in the formation and development of the modern Ukrainian nation. Based on this, the role of the producer grows significantly, since it is not only about purely professional, but also state-building functions. **Research methodology.** Systematic and comparative approaches, problem-analytical analysis, as well as methods of scientific analysis, comparison and generalization were used to study the main problems and prospects of modernization of the system of training producers in the field of audio-visual art and production. **The scientific novelty.** Organizational and legal measures to modernize the training of producers in Ukraine are proposed, which include the development of platforms for the exchange of experience between the industry, teachers and students, strengthening international cooperation, updating the list of professional specialties, expanding internship programs, increasing the volume and increasing the effectiveness of practical classes for students as creative, as well as technical specialties, implementation of the best foreign experience. It has been proven that the above-mentioned measures in general will contribute to increasing the competitiveness of Ukrainian producers on the international market and will ensure their effective integration into the modern professional environment. **Conclusions.** It is shown that the domestic system of training producers of audio-visual art and production faces a number of problems (some of them are objective in nature – the Russian-Ukrainian war, the transformation of the labor market, etc., some are subjective, in particular, we are talking about the position of individual representatives of the field of creative industry, the existence of informal practices), the key ones of which are the partial inconsistency of educational programs with modern requirements, the imperfection of the regulatory and legal framework, the gap between theoretical training and practical activities, the lack of funding and resources, the outflow of personnel due to the Russian-Ukrainian war, etc.

Keywords: audio-visual sphere, audio-visual art and production, producer, production, sphere of creative industries, training of specialists, model of training.